

วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ 30 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2533

วิจารณ์และแนะนำหนังสือ

การประชุมวิชาการประจำปี ครั้งที่ 1 ระหว่างมหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ เรื่อง "คุณภาพชีวิตของคนเมืองหลวง" 19-21 มีนาคม
2533 ณ สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล
ณ ศาลายา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สถาบันพัฒนาการสาธารณสุข-
อาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล , 2533. 655 หน้า.

มหาวิทยาลัยมหิดลและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ร่วมมือกันจัดประชุมทาง
วิชาการประจำปี ครั้งที่ 1 เรื่องคุณภาพชีวิตของคนเมืองหลวง โดยมหาวิทยาลัยมหิดล
เป็นเจ้าภาพ ระหว่างวันที่ 19-21 มีนาคม 2533 ณ ศาลายา

ในระยะ 2 ทศวรรษที่ผ่านมา เศรษฐกิจของประเทศไทยได้เจริญเติบโตและ
เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในขณะที่เดียวกันสภาพสังคม เศรษฐกิจไทยก็มีปัญหาสลับ
ซับซ้อนมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและวิถีการดำรงชีพ
ของประชาชนอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาคุณภาพชีวิตของคนที่ย้ายอยู่ในเขต
กรุงเทพมหานคร เป็นสิ่งที่เห็นได้เด่นชัดที่สุด ปัญหาที่คนในเขตกรุงเทพมหานครกำลัง
เผชิญนั้นมีมากมาย เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นนครหลวงที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น
มากแห่งหนึ่งของโลก จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหาแรงงาน ปัญหาชุมชน
แออัด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ปัญหา
การจราจร ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาด้านการศึกษา และปัญหาด้านอุบัติเหตุ เป็นต้น ปัญหา

ดังกล่าวต้องได้รับการศึกษาและแก้ไขโดยรีบด่วน ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้เกิดมีการประชุม เรื่อง “คุณภาพชีวิตของคนเมืองหลวง” ขึ้นเพื่อระดมสมองหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

ศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ ภมรประวัติ อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล ในฐานะประธานคณะกรรมการอำนวยการจัดประชุม ได้เห็นความสำคัญของเอกสารการประชุม ในครั้งนี้ จึงมีดำริให้รวบรวมและจัดพิมพ์ผลงานวิจัย/บทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการประชุมเอาไว้ แต่ผลงานวิจัย/บทความวิชาการซึ่งได้นำมารวบรวมไว้ในหนังสือเล่มนี้ เป็นเพียงเอกสารบางส่วนเท่านั้น ไม่ใช่เอกสารทั้งหมดที่เสนอในการประชุม และมีได้รวม เอกสารสรุปคำบรรยาย/อภิปรายของวิทยากรพิเศษที่ได้รับเชิญมาบรรยาย/อภิปราย ระหว่างวันที่ 19-21 มีนาคม 2533 ไว้ด้วย จึงเป็นสิ่งที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่เอกสารเกี่ยวกับ เรื่องนี้มิได้ถูกรวบรวมไว้ในที่เดียวกันทั้งหมด เพื่อความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิงสำหรับผู้สนใจ ทำให้ข้อมูลหรือหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาวิจัยขาดหายไปบางส่วน และ วิทยากรแต่ละท่านที่มาบรรยาย/อภิปรายล้วนมีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับเรื่อง คุณภาพชีวิตของคนเมืองหลวงทั้งสิ้น ถ้าหากจะหาอ่านก็คงหาได้จากผู้ที่เข้าร่วมประชุม เท่านั้น

แต่อย่างไรก็ตาม หนังสือเล่มนี้ก็ได้นำแสดงถึงผลของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ปัญหาของกรุงเทพมหานครไว้อย่างกว้างขวาง เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขหรือช่วย บรรเทาปัญหาต่าง ๆ ให้ลดน้อยลง กระตุ้นให้เกิดความสนใจและแก้ปัญหากันอย่างจริงจัง เป็นประโยชน์ในการหาทางเลือกของนโยบายและแผนปฏิบัติที่จะช่วยพัฒนากรุงเทพมหานคร เพื่อให้ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นหลักฐานข้อมูล สำหรับผู้ที่สนใจและเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวต่อไป นับว่าหนังสือเรื่อง “คุณภาพชีวิตของคนเมืองหลวง” นี้เผยแพร่ออกมาในช่วงจังหวะที่เหมาะสมทีเดียว เพราะช่วงนี้เป็นช่วง ของการรณรงค์เรื่องคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม จึงเป็นหนังสือที่ดีเล่มหนึ่ง ที่สามารถ ให้ความรู้แก่ผู้สนใจได้ดี

ผลงานวิจัย/บทความวิชาการที่รวบรวมไว้ แบ่งเป็น 4 หัวข้อ คือ

1. สุขภาพอนามัย
2. สิ่งแวดล้อม
3. เศรษฐกิจ อุบัติเหตุ และอาชญากรรม
4. แรงงาน การศึกษา และกฎหมาย

เนื่องจากผลงานวิจัย/บทความวิชาการในแต่ละหัวข้อมีจำนวนมาก จึงขอ
แนะนำเพียงหัวข้อละ 1 เรื่องเท่านั้น

สุขภาพอนามัย

ชมภูศักดิ์ พูลเกษ และกุศล สุนทรธาดา. ผลในด้านสุขภาพอนามัยของแรงงานหญิง
ประเภทสิ่งทอที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ฯ และปริมณฑล. หน้า
49-65.

อุตสาหกรรมสิ่งทอของไทยได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วจนเป็นอุตสาหกรรมเพื่อ
การส่งออกในระดับแนวหน้าในช่วงกว่าทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้ความต้องการแรงงานใน
อุตสาหกรรมดังกล่าวสูงขึ้น โดยเฉพาะแรงงานสตรี ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการย้ายถิ่น
ของแรงงานสตรีจากภาคเกษตรมาสู่อุตสาหกรรมสิ่งทอมากขึ้น โดยแรงงานสตรีเหล่านี้
จะทำงานในโรงงานที่มีการใช้เครื่องจักรควบคู่ไปกับการใช้แรงงานคน ความเร็วของเครื่อง
จักรที่ใช้ในการผลิตทำให้ภายในโรงงานมีเสียงดังและมีฝุ่นฝ้ายฟุ้งกระจาย ซึ่งเมื่อทำงานไป
นาน ๆ อาจเป็นผลเสียต่อสุขภาพของแรงงานสตรีเหล่านั้น การศึกษาจึงมุ่งศึกษาถึงการ
เจ็บป่วยของแรงงานสตรีย้ายถิ่นอันเนื่องมาจากการทำงานในโรงงานทอผ้า ศึกษาการรับรู้
หรือทัศนคติของแรงงานสตรีในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทำงานสิ่งแวดล้อม สุขภาพจิต และ
สภาพเศรษฐกิจ รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในฐานะเป็นปัจจัยเสี่ยงกับ
อาการเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากการทำงาน

ผลของการศึกษาพบว่า การเจ็บป่วยโดยเฉพาะที่เกิดจากฝุ่นฝ้าย และเสียงดัง
ของเครื่องจักรทำให้คนงานมีอาการเจ็บป่วยสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนมาทำงานใน
โรงงาน และแรงงานสตรีส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าปัญหาของฝุ่นและอนุภาคมิมีผลต่อสุขภาพ
ร่างกาย ในขณะที่ส่วนใหญ่ยังไม่เห็นด้วยว่าปัญหาเสียงดังจากเครื่องจักร แสงสว่าง และ
สารเคมีมีผลเสียต่อสุขภาพร่างกาย นอกจากนี้คนงานส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการมาทำงานใน
โรงงานทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจในครอบครัว และคุณภาพชีวิตดีขึ้น

สิ่งแวดล้อม

พิชิต สกุลพรหมณ์. ปัญหามลพิษอากาศในกรุงเทพมหานคร : หน้า 271-280.

“มลพิษอากาศ” หมายถึง พืชที่เกิดจากความมัวหมองหรือความสกปรกของ

อากาศ เป็นอากาศของบรรยากาศภายนอกอาคารที่มีมลสารเจือปนอยู่ตั้งแต่หนึ่งชนิดขึ้นไป เช่น ฝุ่นละออง ละอองไอ ไอควัน ไอระเหย แก๊ส กลิ่น คาร์บอน ทั้งในปริมาณ ลักษณะและระยะเวลา ซึ่งจะทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตของมนุษย์ พืช และสัตว์ หรือทำความเสียหายต่อทรัพย์สิน หรือเป็นการรบกวนอย่างขาดเหตุผลอันสมควร ซึ่งมีผลกระทบต่อความสุขภาพในชีวิตความเป็นอยู่หรือมีผลกระทบต่อทรัพย์สิน

มลพิษอากาศต้องพิจารณา 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก ลักษณะของอากาศปกติหรืออากาศบริสุทธิ์ที่จะนำมาใช้เป็นอากาศมาตรฐาน ซึ่งกำหนดให้ถือเอาอากาศในบรรยากาศที่อยู่ภายนอกอาคาร ถือเอาอากาศแห้ง ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญโดยปริมาตร คือ แก๊สไนโตรเจน $78.084 \pm 0.004\%$ ออกซิเจน $20.946 \pm 0.002\%$ คาร์บอนไดออกไซด์ $0.003 \pm 0.001\%$ อาร์กอน $0.934 \pm 0.001\%$ และที่เหลืออีกประมาณ 0.013% เป็นพวกแก๊สอื่น ๆ ดังนั้นการทดสอบตัวอย่างอากาศว่าจะมีมลสารเจือปนอยู่หรือไม่ มีปริมาณมากน้อยเท่าใด สามารถดูได้จากสิ่งเจือปนที่พบว่าเป็นส่วนเกินจากมาตรฐานของอากาศแห้งนี้ ประเด็นที่สอง มลสาร หรือสิ่งเจือปนที่เป็นส่วนเกินจากอากาศแห้งมาตรฐาน มี 2 กลุ่ม คือ สารวัตถุ และแก๊ส

แหล่งกำเนิดของมลพิษอากาศ แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ และกลุ่มที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ กลุ่มที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเผาไหม้ การขนส่ง การอุตสาหกรรม กิจกรรมชุมชน และการกำจัดสิ่งปฏิกูล กลุ่มที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว สมพายุ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์มีความสำคัญมาก เพราะเกิดอย่างต่อเนื่องควรมีมาตรการควบคุมเน้นหนักในกลุ่มนี้ เพราะสามารถควบคุมได้

ผลกระทบและอันตรายที่เกิดจากพิษของมลสาร คือ เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เป็นเหตุรำคาญรบกวนประสาทสัมผัสและความเป็นปกติสุข ทำอันตรายต่อทรัพย์สินและพืช เกิดความสกปรก ปิดกั้นแสงจากดวงอาทิตย์ และจำกัดการมองเห็น และส่งผลกระทบต่อการผลิตและบริการ

แหล่งกำเนิดมลพิษอากาศของกรุงเทพฯ ฯ ที่สำคัญ คือ ยานพาหนะ การกำจัดสิ่งปฏิกูล การอุตสาหกรรม การขนถ่ายเชื้อเพลิง การก่อสร้าง การทำความสะอาดถนน และอื่น ๆ

การควบคุมและป้องกันมลพิษอากาศ

1. **ด้านกฎหมาย** นอกจากกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วยังรวมถึงมาตรฐานเกณฑ์ กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย และที่ควรพิจารณาดำเนินการในทันทีได้แก่

1.1 มาตรฐานน้ำมันดิบและน้ำมันเชื้อเพลิง ปริมาณของกำมะถันที่เจือปนอยู่ในน้ำมันดิบควรต่ำ เพื่อช่วยลดและป้องกันการเกิดซัลเฟอร์ไดออกไซด์

1.2 มาตรการเกี่ยวกับยานพาหนะและการขนส่ง การจัดให้มีระบบขนส่งมวลชนจะช่วยลดจำนวนยานพาหนะลง และควรเป็นระบบที่ใช้พลังงานไฟฟ้า สมควรใช้มาตรการตรวจสอบสภาพของเครื่องยนต์อย่างจริงจัง อย่างน้อยมีปีละครั้ง โดยเฉพาะก่อนที่จะต่อทะเบียนประจำปี ส่งเสริมให้มีการใช้แก๊สธรรมชาติเหลวเป็นเชื้อเพลิงของเครื่องยนต์

1.3 มาตรการด้านการจราจร พิจารณาเพิ่มจำนวนถนนให้มากพอกับจำนวนยานพาหนะที่วิ่งในเขต กทม. และจัดให้มีการใช้ผิวจราจรอย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยป้องกันการจอดรถในผิวจราจร จัดช่องทางวิ่งสำหรับจักรยานยนต์แยกต่างหากจากรถยนต์

2. **การให้สุศึกษา** เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชน และผู้ประกอบการทั้งหลายให้มีความรู้ ความเข้าใจในปัญหามลพิษอากาศที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะให้เกิดความร่วมมือที่ดีของประชาชน

3. **การแบ่งเขตพื้นที่เป็นบริเวณเฉพาะ** หมายถึง เขตหรือย่านเฉพาะกิจกรรม เช่น ย่านที่พักอาศัย ย่านอุตสาหกรรม ย่านพาณิชยกรรม เป็นต้น จะช่วยทำให้การควบคุมและการจัดบริเวณต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมมากยิ่งขึ้น มีการจัดทำแผนหลักของเมืองและควบคุมการใช้พื้นที่ให้เป็นไปตามแผนหลัก

4. **การควบคุมกิจกรรม** หมายถึง การติดตามตรวจสอบสถานการณ์ทางด้านมลพิษอากาศอยู่เสมอเป็นประจำ เพื่อจะได้มีเครื่องชี้บ่งเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันของมลพิษอากาศเพื่อจะได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนได้ถูกต้อง

เศรษฐกิจ อุบัติเหตุ และอาชญากรรม

อนันต์ ตันมุขยกุล. คุณภาพชีวิตของคนเมืองหลวง อุบัติเหตุการจราจรในกรุงเทพมหานคร. หน้า 385-400.

อุบัติเหตุเป็นปัญหาของบ้านเมืองที่กำลังพัฒนา จากรายงานของกระทรวงสาธารณสุข ในเรื่องสาเหตุการตายของประชากรไทย จะเห็นได้ว่าเพิ่มขึ้นสูงมาก ซึ่งสัมพันธ์กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เริ่มใช้ตั้งแต่ปี 2504 จนมาถึงปัจจุบัน การจราจรสร้างปัญหามากมายหลายประการในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงการพัฒนาของประเทศตามนโยบายของรัฐบาล ปัจจุบันมีรถวิ่งในเขตกรุงเทพมหานคร 2-3 ล้านคน ทำให้เกิดภาวะรถติด คว้นพิษ เสียงดัง สุขภาพจิตเสื่อม ที่สำคัญก็คือ เป็นเหตุให้เกิดการบาดเจ็บขึ้น เป็นการทำลายสุขภาพของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งในด้านสุขภาพของร่างกายและจิตใจ จากข้อมูลที่รวบรวมในสาขาวิชาอุบัติเหตุวิทยา ภาควิชาศัลยศาสตร์ พบว่าอุบัติเหตุการจราจรเกิดขึ้นในวัย 20-30 ปี เป็นสาเหตุในการบาดเจ็บพิการ และการตายที่สำคัญของผู้ป่วย รถที่เป็นปัญหาคือ รถจักรยานยนต์ และรถเก๋ง (ซึ่งนับรวมรถกะบะเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน) อุบัติเหตุเกิดขึ้นตลอด 24 ชั่วโมง มักจะเกิดในช่วงเวลาพลบค่ำ ช่วงเช้า และวันหยุดราชการ และวันเทศกาลต่าง ๆ มีการดื่มสุรามึนเมาร่วมกับอุบัติเหตุ ปัจจุบันการช่วยเหลือเบื้องต้นที่เกิดเหตุ้น้อยมาก การลำเลียงผู้ป่วยไปโรงพยาบาลยังอยู่ในสภาพที่ต้อยมาก อันเป็นผลให้เกิดความพิการและตายในผู้ป่วยอุบัติเหตุสูง การป้องกันมิให้เกิดอุบัติเหตุเป็นหัวใจในการลดอุบัติเหตุ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของทุกอาชีพในสังคม

แรงงาน การศึกษา และบริหารกฎหมาย

สุรศักดิ์รัตน์ วศินารมณ และภาวนา พัฒนศรี. คุณภาพชีวิตการทำงานของเด็กในเมืองหลวง. หน้า 415-434.

บทความนี้ เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์สถานการณ์ด้านการใช้แรงงานเด็กในกรุงเทพมหานคร เพื่อชี้ให้เห็นประเด็นปัญหาและความพยายามของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ในการจัดการกับสภาพอันไม่น่าพึงปรารถนาที่แรงงานเด็กเผชิญอยู่ โดยคาดหวังว่า ผลการศึกษาที่ได้ จะมีส่วนก่อให้เกิดแนวทาง มาตรการ และกลยุทธ์ที่เหมาะสมยิ่งขึ้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานเด็กในกรุงเทพมหานครต่อไป ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ โดยมีบางส่วนคือ ส่วนที่เกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กในตลาดได้รุ่ง (2533) เป็นข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งผู้เขียนได้สำรวจ

ซ้ำ นอกจากนั้น เพื่อให้ผู้อ่านได้ภาพที่เด่นชัดของการใช้แรงงานเด็กในเมืองหลวง ผู้เขียนจึงเน้นที่การทำงานของเด็กในสถานประกอบการอุตสาหกรรมการผลิต พาณิชยกรรม และบริการ ซึ่งมีการใช้แรงงานเด็กในสัดส่วนที่สูงกว่ากิจการประเภทอื่น แรงงานเด็กในที่นี้หมายถึง เด็กทั้งชายและหญิง อายุต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ ที่ทำงานโดยได้รับค่าจ้างจากนายจ้าง ในสถานประกอบการที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่ว่าเด็กเหล่านั้นมีภูมิลำเนาใด

จากการวิเคราะห์สาเหตุที่เด็กเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนถึงวัยอันสมควร โดยปราศจากการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน และเหตุผลในการใช้แรงงานเด็กของนายจ้าง ทำให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนว่า สังคมเมืองหลวงไม่อาจปฏิเสธความจำเป็นที่เด็ก "ต้องทำงาน" แม้ว่าสภาพการจ้าง หรือเงื่อนไขการทำงาน ลักษณะงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงานได้ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อร่างกาย จิตใจ สังคม และอารมณ์ของเด็กมากกว่าผลกระทบทางบวก ยิ่งไปกว่านั้น "ความเป็นเด็ก" ยังเป็นสภาวะ หรือเงื่อนไขที่เปิดช่องให้นายจ้างเป็นจำนวนไม่น้อยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน เอารัดเอาเปรียบ กดขี่ขูดรีดในรูปแบบของการกดค่าจ้าง และปฏิบัติต่อแรงงานเด็กอย่างไม่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่นายจ้างบางรายกระทำทารุณกรรมต่อลูกจ้างที่เป็นเด็ก และการบังคับให้เด็กมีชั่วโมงทำงานยาวนานในแต่ละวัน หรือการให้เด็กทำงานในช่วงเวลาที่กฎหมายห้าม เช่น การใช้แรงงานเด็กในตลาดได้รุ่ง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ข้อควรคำนึงสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็กก็คือ ผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้น นอกจากจะส่งผลต่อตัวเด็กโดยตรงแล้ว ยังกระทบกระเทือนถึงเศรษฐกิจส่วนรวม และภาพพจน์ของประเทศด้วย และแม้ว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้พยายามจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้แรงงานเด็กมากกว่าทศวรรษ แต่ในความเป็นจริง ยังคงมีการใช้แรงงานเด็กอย่างแพร่หลาย และดูเหมือนว่าแนวโน้มการใช้แรงงานเด็กจะเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานบริการประเภทต่าง ๆ และในอุตสาหกรรมการผลิต

เมื่อพิจารณาถึงเรื่องของคุณภาพชีวิตการทำงานของเด็ก การวิเคราะห์ตามประเด็นต่าง ๆ ข้างต้น ทำให้ได้คำตอบว่า จนกระทั่งถึงปัจจุบัน คุณภาพชีวิตการทำงานของเด็กในกรุงเทพฯ ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจในทุก ๆ ด้าน ผู้เขียนจึงเสนอให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมมือกันพิจารณาทบทวนบริบทของการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานเด็กอย่างรอบคอบ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาแนวทาง

มาตรการ และกลยุทธ์ที่เหมาะสม ในอันที่จะเสริมสร้าง และสนับสนุนให้เด็กที่จำเป็นต้องทำงานเหล่านั้นได้มีโอกาสเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ทรงคุณค่าของชาติต่อไปในอนาคต

ผลงานวิจัย/บทความวิชาการที่ปรากฏใน “คุณภาพชีวิตของคนเมืองหลวง”

สุขภาพอนามัย

- กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. เอดส์กับลมหายใจของสังคมกรุงเทพฯ. หน้า 563-580.
เทพนม เมืองแมน. ปัญหาการโรคและโรคเอดส์ในหญิงโสเภณีในกรุงเทพมหานคร.
หน้า 107-117.
- ประยดา แก้วดวงเทียน. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ พฤติกรรม สิ่งแวดล้อม
ด้านสุขภาพ และภาวะสุขภาพผิวหนังของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในเขตกรุงเทพมหานคร. หน้า 89-105.
- พิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ และสุลี ทองวิเชียร. ทัศนคติที่มีต่อความตาย และการเลือก
สถานที่ตายของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. หน้า 167-178.
- ลดาวัลย์ สุวรรณกิตติ. ปัญหาความเจ็บปวด และเจ็บป่วยหลังอุบัติเหตุ. หน้า 133-144.
- วิศิษฐ์ พิชัยสนธิ และคนอื่น ๆ การนัดผู้ป่วยเป็นช่วงเวลา คลินิกศัลยศาสตร์ทั่วไป
โรงพยาบาลรามาริบัติ. หน้า 143-154.
- สมจินตนา รัตตสาร. การรักษาสุขภาพอนามัยของชาวอินเดียนามธารี เขตคลองตัน
พระโขนง. หน้า 35-47.
- สมพร บุษราทิจ. สุขภาพในภาวะจรรยาจรตติชด. หน้า 179-181.
- สุวรรณภา ไวกนอมสัตรี และคนอื่น ๆ โรคระบาดทางน้ำซึ่งตรวจพบได้จากแหล่งน้ำใน
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล. หน้า 67-87.
- สุวิภา นิตยงกูร. The Feasibility of Measles Vaccination in Children with Minor Illness.
หน้า 155-166.
- โสภา ชูพิกุลชัย และคนอื่น ๆ. การศึกษาสภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพจิตของวัยรุ่น

ในเขตเมือง. หน้า 19-33.

อรรถัย รวยอาจิณ และวัชรินทร์ รวยอาจิณ. ภาวะสุขภาพและการวางแผนครอบครัวของ

ประชาชนในเขตชานเมืองกรุงเทพมหานคร. หน้า 639-655.

อัมพร โอตระกูล อรพรรณ เมฆสุภา และสุวัฒน์ ศรีสรจักร. ปัญหาสุขภาพจิตของ

ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ปี 2529. หน้า 1-17.

อิคบัล ชาร์ และคนอื่น ๆ. ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ของสตรีที่แต่งงาน

แล้วในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2530. หน้า 119-131.

สิ่งแวดล้อม

กฤษณรักษ์ ธีรรัฐ และอมรา อมรแก้ว. โครงการวิจัยการแปรรูปวัสดุเหลือใช้จาก

ตลาดสดให้เป็นอาหารสัตว์. หน้า 247-262.

โกมล ศิวะบรร. การวิเคราะห์คุณภาพน้ำประปาโดยวิธี Coliphage Count. หน้า 263-270.

ชมภูศักดิ์ พูลเกษ และคนอื่น ๆ. แหล่งของการเกิดมลพิษและปัญหาทางสาธารณสุข :

ผลการสำรวจสภาวะในกรุงเทพมหานคร. หน้า 205-233. (ภาษาอังกฤษ)

ณัฐฐา หังสพฤกษ์. การศึกษาสำรวจความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติด้านสิ่งแวดล้อม

ของเด็กวัยเริ่มเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. หน้า 593-607.

ทัศนีย์ ลักษณะภิชนชัย และคนอื่น ๆ. ปัญหาสิ่งแวดล้อม : การจัดการและเพิ่มผลผลิต

ในการให้บริการชุมชนเมือง. หน้า 183-203.

บัณฑิต อนุรักษ์. การศึกษาความต้องการ และพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะใน

กรุงเทพมหานคร. หน้า 629-638.

วิฑูร อัดนโต. ปัญหาพิษภัยจากเสียงและควัน. หน้า 289-292.

ศิริพรรณ ทวีสุข. ความต้องการพื้นที่สีเขียวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของประชากรใน

กรุงเทพมหานคร. หน้า 609-627.

สมพูล กฤตลักษณ์. อากาศ น้ำ เสียง อาหาร และแรงงาน. หน้า 281-287.

สุขุม ภูทอง และคนอื่น ๆ. มลภาวะอากาศของกรุงเทพมหานคร : ปัจจัยเสี่ยงต่อโรค

มะเร็งปอด. หน้า 235-246.

สุชาติ นวภวงษ์. การกำจัดขยะโดยการกลบฝังของกรุงเทพมหานคร. หน้า 293-307.

เศรษฐกิจ อุบัติเหตุ และอาชญากรรม

เทพนม เมืองแมน และวิจิตร บุญยะโทตระ. อุบัติเหตุจราจรในกรุงเทพมหานคร. หน้า 373-383.

ประพิม บริสุทธิ์. การประเมินความเสียหายจากน้ำท่วมบ้านพักอาศัยในเขตบางกะปิ และพระโขนง. หน้า 337-358.

พงษ์กฤษณ์ มงคลสินธุ์. ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. หน้า 401-413

เมธี ครอบแก้ว. การศึกษาภาวะความยากจนในเมืองของประเทศไทย. หน้า 309-335.

วชิรวิวัฒน์ เจริญเรืองวานิชย์ และกมลทิพย์ คติการ. ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม เนื่องจากการสร้างทางหลวงพิเศษ หมายเลข 338 บางกอกน้อย-นคร-ชัยศรี ตอนที่ 1 ต่ประชาชนในชุมชนแขวงตลิ่งชันและแขวงฉิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. หน้า 359-372.

สมชาย ผลเอี่ยมเอก และสุวิชัย ประทีปวิศรุต. การฆาตกรรมในเขต กทม. หน้า 581-591.

แรงงาน การศึกษา และกฎหมาย

แก้วสรร อติโพธิ และคนอื่น ๆ. กฎหมายกรุงเทพ. หน้า 535-561.

ปาริชาติ วลัยเสถียร และชอบ เข้มกลัด. องค์กรประชาชนกับการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของนครเมืองในเขตกรุงเทพมหานคร. หน้า 511-534.

วิชัย วนดุรงค์วรรณ. คลินิกแรงงาน. หน้า 465-468.

สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ และคนอื่น ๆ. การสำรวจสภาพและปัญหาทางประชากร สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนแออัดกรุงเทพมหานคร. หน้า 469-482.

สุดสวาท ดิศโรจน์. แรงงานในภาคเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการของกรุงเทพมหานคร. หน้า 435-464.

โสภา ชูพิกุลชัย และคนอื่น ๆ. การศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับจริยธรรม ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรมของครอบครัวไทยที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร : ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานคร. หน้า 483-496.

อรพินท์ สิงห์เดช และคนอื่น ๆ. การทดลองความเหมาะสมของเครื่องชี้วัดความจำเป็น

พื้นฐานในการพัฒนาชุมชนแออัดกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528-2529.
หน้า 497-509.

ภาวนา เขมะรัตน์*

*บรรณาธิการ ฝ่ายบริการ สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร-
ศาสตร์